

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการ และเหตุผล

ประเทศไทยได้มีการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise) หรือเป็นที่รู้จักกันสั้น ๆ ว่า SMEs มานานกว่า 30 ปีแล้ว โดยมีการจัดตั้งสำนักงานธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม (The Small Industries Finance Office: SIFO) ในปี 2507 และได้เปลี่ยนมาเป็น บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) SMEs ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย หน่วยผลิตในภาคอุตสาหกรรมกว่าร้อยละ 98 เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเป็นกิจการของคนไทยประมาณร้อยละ 94.5 ขณะที่อีกร้อยละ 5.5 เป็นการร่วมทุนกับนักลงทุนต่างชาติ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2541: 16) จึงเป็นทั้งแหล่งผลิต แหล่งรองรับแรงงานขนาดใหญ่ของประเทศ ช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังมีการใช้ผลผลิตและทักษะฝีมือของแรงงานที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก จึงเป็นการนำทรัพยากรภายในประเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศจากการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปตามท้องถิ่นของประเทศไทยจึงเท่ากับเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบภายในประเทศ อีกทั้งยังมีความเชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ ทั้งด้านการรับช่วงการผลิตและด้านการเป็นแหล่งวัตถุดิบให้ธุรกิจขนาดใหญ่ โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการรับช่วงการผลิตจากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ถึงร้อยละ 59.8 (สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ และณัฐวิชัย จันทร์สว่าง, 2542: 109) แต่นโยบายและมาตรการส่งเสริม SMEs ของประเทศไทยยังขาดความต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนหลายแห่ง ที่ดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม หอการค้าไทย สมาคมการค้าและอุตสาหกรรมต่าง ๆ แต่เนื่องจากในประเทศไทย มีผู้ประกอบการที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่เป็นจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศ หน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้จึงมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องงบประมาณ บุคลากร และจำนวนสาขาในภูมิภาค จึงไม่สามารถที่จะให้บริการส่งเสริมสนับสนุน SMEs ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ ดังนั้น ในระยะเวลาที่ผ่านมา SMEs ของไทยจึงมีความอ่อนแอ ประสบปัญหาและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาทางการขาด

แคลน เงินทุน SMEs ส่วนใหญ่มักจัดตั้งขึ้นมาโดยอาศัยเงินออมของตนเองเป็นหลักคิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 32 ของแหล่งเงินทุนทั้งหมด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2541) เมื่อต้องการเงินทุนมาใช้ในการขยายกิจการ มักจะประสบปัญหาเนื่องจาก SMEs ขนาดเล็กขาดอำนาจในการต่อรองกับธนาคารและสถาบันการเงิน ประกอบกับไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน และขาดระบบบัญชีที่เชื่อถือได้ ส่งผลให้การขอกู้เงินมาลงทุนหรือใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนนั้นทำได้ยาก หรือมีค่านั่นก็ต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

จากเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ทั้งภาคการผลิต ธุรกิจ และบริการ ได้รับผลกระทบ ทำให้มีการชะลอตัวหรือบางกิจการก็ไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการต่อได้ มีโรงงานแจ้งเลิกกิจการแล้วทั้งสิ้น 2,823 โรง คิดเป็นร้อยละ 2.22 เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและ ขนาดย่อม 2,755 โรง จากจำนวนโรงงาน 124,771 โรง คิดเป็นร้อยละ 2.20 และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 68 โรง จากจำนวนโรงงาน 2,631 โรง คิดเป็นร้อยละ 2.58

ตาราง 1.1 จำนวน โรงงานอุตสาหกรรมจดทะเบียนทั่วประเทศ ณ สิ้นปี 2541

ขนาดโรงงาน	จำนวน โรงงาน	จำนวน โรงงานที่ปิด	สัดส่วน โรงงานที่ปิด (%)
ขนาดกลางและย่อม	124,771	2,755	2.20
ขนาดใหญ่	2,631	68	2.58
รวม	127,402	2,823	2.22

ที่มา : อาทิตย์ วุฒิกะโร (2542: 24)

ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม จะมีสัดส่วนการปิดกิจการน้อยกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพียงเล็กน้อย แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ผลที่ตามมาของการปิดกิจการของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมอย่างมาก นั่นคือ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ปิดตัวไป 1 แห่ง อาจจะเทียบได้กับการปิดตัวของอุตสาหกรรมขนาดกลางหรือขนาดย่อมถึง 100 แห่ง อีกทั้งในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยใช้แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่โดยเน้นการผลิตทดแทนการนำเข้า หรือผลิตเพื่อส่งออก เน้นการร่วมทุนและการเป็นพื้นฐานการผลิตให้กับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จากต่างประเทศ แต่เมื่อความได้เปรียบในด้านค่าจ้างของไทยเริ่มลดลงและกำลังจะหมดไป ประกอบกับการแข่งขันที่รุนแรงยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญของ SMEs ที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ดีขึ้นพร้อมทั้งพยายามช่วยเหลือและสนับสนุน SMEs ในหลายด้านโดยเฉพาะทางด้านสินเชื่อที่ให้ SMEs กู้ยืมเงินจาก

แหล่งเงินทุนที่เป็นสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ บริษัทเงินทุน อุตสาหกรรม ส่วนทางด้านธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้การสนับสนุน ทางด้านสินเชื่อผ่านทาง ธนาคารพาณิชย์ และจะพบได้ว่า ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ของ SMEs ที่มี สัดส่วนเงินทุนสูงสุดถึงร้อยละ 44.6 นับเป็นโครงสร้างทางการเงินที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา SMEs และเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ โดยการศึกษาจะมองถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อาทิ อัตราดอกเบี้ย หลักทรัพย์ถาวร ภาวะเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวทางให้ธุรกิจ SMEs ได้ทราบถึงทิศทางในการให้สินเชื่อและนำข้อมูล มาใช้ประกอบการยื่นขอสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์ต่อไป

ตาราง 1.2 แหล่งที่มาของเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แหล่งเงินทุน	สัดส่วนของเงินทุน (%)
1. ธนาคารพาณิชย์เอกชน (รวมธนาคารต่างประเทศ)	44.6
2. เงินทุนส่วนตัว และกำไรจากกิจการ	32.3
3. ธนาคารของรัฐบาล (ธกส. ธอส. ธ.ออมสิน)	8.9
4. สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (บอย. ธสน.)	1.5
5. เงินทุนต่างประเทศ	1.4
6. บริษัทเงินทุน/บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	1.4
7. สินเชื่อพิเศษตามโครงการของรัฐบาล	0.3
8. แหล่งเงินทุนนอกระบบ	9.6
รวม	100

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, ฝ่ายวิชาการ (2542: ออนไลน์)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ธุรกิจ SMEs ทราบถึงทิศทางในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนการขอสินเชื่อของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากธนาคารพาณิชย์ได้

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อธุรกิจ SMEs ในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้เฉพาะสินเชื่อที่ให้แก่ธุรกิจ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการให้สินเชื่อ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาจากธนาคารพาณิชย์ที่ให้สินเชื่อกับธุรกิจ SMEs และเนื่องจากข้อมูลการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แก่ธุรกิจ SMEs มีข้อจำกัดในการจัดเก็บจึงใช้ข้อมูลเป็นรายไตรมาสเริ่มตั้งแต่ มกราคม 2542 ถึง ธันวาคม 2545 เป็นจำนวนทั้งหมด 16 ไตรมาส ซึ่งรวบรวมได้จากบทความ วารสาร รายงานการวิจัย และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แหล่งข้อมูลที่น่ามาคือ ธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันการเงินอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และห้องสมุดของสถานศึกษาต่างๆ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้นิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยแยกเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง และวิสาหกิจขนาดย่อม โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

	วิสาหกิจขนาดกลาง		
	ขนาดสินทรัพย์ถาวร	จำนวนการจ้างงาน	ทุนจดทะเบียน
กิจการการผลิต	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 200 คน	ไม่เกิน 100 ล้านบาท
กิจการบริการ	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 200 คน	ไม่เกิน 100 ล้านบาท
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 100 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 คน	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 60 ล้านบาท	ไม่เกิน 30 คน	ไม่เกิน 30 ล้านบาท
	วิสาหกิจขนาดย่อม		
	ขนาดสินทรัพย์ถาวร	จำนวนการจ้างงาน	ทุนจดทะเบียน
กิจการการผลิต	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 คน	ไม่เกิน 25 ล้านบาท
กิจการบริการ	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 คน	ไม่เกิน 25 ล้านบาท
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 50 ล้านบาท	ไม่เกิน 25 คน	ไม่เกิน 25 ล้านบาท
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 30 ล้านบาท	ไม่เกิน 15 คน	ไม่เกิน 15 ล้านบาท